

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru z
pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravitelstvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Štev. 6.

V Mariboru, dne 8. februarja 1900.

Tečaj XXXIV.

Deželna razstava v Gradcu.

Drugo leto 1901 bo v Gradcu deželna razstava. Odločilni nemški krogi v Gradcu so bili tako ljubezni, da Slovencem te razstave niti niso naznanili. Noben slovenski list na Spodnještajarskem ni dobil poziva, naj prijavi Slovence nameravano razstavo in povabi Slovence na razstavo. Nemci v Gradcu nas ne poznajo.

Razstava bo stala deželo seveda veliko denarja. Tudi mi Slovenci bomo morali so-
plačevati. Nemci so povabljeni na razstavo, razstavili bodo svojo pridelke in proizvode ter si s tem pridobili novih odjemalcev in kupovalcev. Mi Slovenci nismo povabljeni, ne bomo imeli od razstave nobene koristi, a plačevati bomo morali . . .

Bilo bi umestno, da spodnještajarski Slovenci javno pribijemo to žaljivo prezi-
ranje, koje se nam dogaja zopet v tem slu-
čaju. Naj izvedo tudi na zgoraj in pri drugih
narodih, kako se z nami ravna. Po našem
mnenju bi bilo najbolje, da «Slovensko dru-
štvo v Mariboru», kojega delokrog se sme
raztezati na celi Spodnještajar, skliče kmalu
shod, na kojem osvetlimo ravnanje naših
ljubeznivih sodeležanov ter označimo naše
stališče. In da nam ne bo nihče mogel oči-
tati, da smo nestrpni, da smo prehitro raz-
žaljeni, lahko pod častnimi pogoji celo iz-
rečemo pripravnost, da se udeležimo razstave.

Seveda se mora potem razstavi, ako
Slovenci sodelujemo, tudi na zunaj poznati, da
se je udeležujeta obe štajarski narodnosti.

Odbor za razstavo, kateri je sedaj po-
polnoma iz Nemcev sestavljen, se mora
preosnovati in privzeti vsaj tretjino svojih
udov izmed Slovencev. Na razstavi mora
vladati stroga dvojezičnost, kajti le takrat
ima razstava tudi za slovenske obiskovalce
pomen. Za Spodnji Štajar se mora na raz-
stavi določiti povsodi poseben oddelek, kjer
bo imela slovenščina prvo mesto.

Pozabljeni Jugoslovani.

Ko lani nemška večina v našem dežel-
nem zboru niti ni pripustila, da bi se predlog
zaradi slovenske meščanske šole v Št. Juriju
ob južni železnici pretresaval v šolskem od-
seku in ko so vsled tega globoko užaljeni
slovenski poslanci takoj zapustili deželno zbor-
nico in Gradec, tedaj se je vzdignil sin slo-
vaskih starišev dr. pl. Schreiner, krepko za-
govarjal ponemčevalno politiko štajarskega
deželnega odbora in šolskega sveta ter med
burnim odobravanjem oholih Nemcev zaklical:
«Zakaj pa bi ne ponemčevali Slovencev?»
Nemška večina v našem deželnem zboru torej
nima nobenih skrbi za blagostanje, za srečo
in napredek slovenskih Spodnještajarcev,
ampak za nje ima le pobiralnik visokih
davkov in polno skledo ponemčevalnih pred-
logov. Spodnještajarski Slovenci se morajo
vsled tega vedno braniti pred vsiljevanjem
nemštva in nasledek je, da je Spodnji Štajar
priča neprestanega narodnega boja, ki slabi
naš gospodarski in prosvetni napredek.

Kakor pri nas, tako je tudi na Koroškem,
Goriškem, v Trstu in Istri. Slovenci po teh
pokrajinah se nevoljno vprašujemo: Ali nam
je res treba tega vednega vsiljevanja nem-
ščine in italijansčine? Ali smo mi samo zaradi
tega na svetu, da postanemo del nemškega
oziroma italijanskega naroda. Gotovo ne! A
mi Slovenci smo po teh pokrajinah v manj-
šini, nemške in laške večine pa delajo z
nami, kar hočejo, a osrednja vlada na Dunaju
se za nas ne briga, ampak pripušča, da se
nadaljuje narodnostni prepir in boj. To ne
sme iti tako dalje! Mi Slovencev hočemo na-
predovati v omiki in gospodarstvu, kakor
drugi narodi, a ker nas napadanje drugih
narodov v tem oziru zadržuje, zato je osrednja
vlada poklicana, da nam priskoči na pomoč
in uredi pri nas Jugoslovanih prežalostne
narodne razmere. Mi dajemo državi vse, kar
zahteva od nas, zato je tudi država dolžna
nam dati, kar mi od nje zahtevamo za svoj
nadaljni obstanek. Mi ne preziramo države,
država torej tudi nas ne sme prezirati.

Poklicani tolmači naših želj nasproti
državni vladi so naši državni poslanci. Sedaj
ko je vlada začela spravo med Čehi in Nemci,
imajo naši poslanci dolžnost, ostro prijeti
vlado, zakaj prezira še nadalje nas Jugo-
slovane, zakaj tudi pri nas ne začne urejevati
vnebovpijočih narodnostnih razmer. In ako ne
ugodi našim željam, potem je ni treba pod-
pirati. Naši poslanci so že enkrat zamudili
opozicijo, namreč v preteklem letu, ko so
Mladočehi začeli obstrukcijo. Naj je sedaj
drugokrat ne zamudijo!

Listek.

Na jug!

Črtica s pota. — Avgustin Stegenšek.

(Dalje.)

4.

Posebno znamenite so v Benedkah po-
svetne stavbe. Za mesto so še bolj značilne
ko cerkve, če izvzameš ono sv. Marka. Pelji
se od železnične postaje po velikem prelivu:
ob vsaki strani te pozdravljajo marmornate
palače, ena lepša ko druga. Kolikokrat so jih
že opevali pesniki, kolikokrat slikali slikarji.
In vendar je ta lepota za umetnika vedno
nova, ker vsak jo uprizaro po svoje, nikdo
pa je ne zadene, kakor je v resnici. Le glej!
Tam-le v gondoli se ziblje zamišljen mladenič
z nemškimi kodrami, gotovo bodoči Goethe,
ker z nekako zadrego suče zdaj svinčnik med
prsti, zdaj se ozira okoli in išče izvornih
misli. Tam-le na sredi ceste vidiš fotografa,
tam-le slikarja. Na sredi mostu, ki vodi pri
akademiji čez preliv, je razpel svoje platno
slikar. V pisanih barvah rastejo na njem
palače in cerkve, počasi sicer, počasi, a lepe,
morda še lepše ko v naravi. Ljudje drvi-
jo

mimo njega. Kdo bi se zanj zmenil! To je
v Benedkah vsakdanje.

Biser Benedk je veliki zaliv, ki je ob
obeh straneh kakor vkovan v srebrne obroče
belomarmornatih palač. Ni ga lepšega pri-
zora, kakor zvečer se voziti po njem. Iz
oken palač žari vesela svetloba, po obrežju
pelje električna luč in cel venec svetilnic
sije na obeh straneh iz zaliva; v daljavi so
videti vedno bližje in bližje, slednjič se zdru-
žijo v ognjeni črti, poprek pa ju vežejo luči
z mosta Rialto. Proti sredi širokega preliva
pa vlada tema. Kakor ponočna ptica švigne
zdaj gondola mimo tebe, zdaj smukne druga
brez luči pa tudi skoro brez glasu. Le kadar
gondolijer privzdigne veslo in se voda raz-
cedi v širokih kolobarjih ali pa s pojočim
glasom opozori na svoj prihod, tedaj šele
začneš prodirati temo, da bi ujel z očmi
brzega soseda na vodi. Pa tudi morje ni
celo mirno. Zmirom se giblje, valček se po-
riva za valčkom, morje rekel bi, diha. Nad
njim pa plavajo v vlažnem zraku ubrani
glasovi večernih zvonov. O krasne Benedke!
Kdo bi na vas pozabil! Kdo bi ne obnavljal
rad spominov na vas! In vendar! Marsiktera
palača ni razsvetljena na zvečer. Mogoče da
gospode ni doma; pa dostikrat tudi tam pri-
manjkljaj prebiva, katerega ne zakriva ves
marmornat sijaj. Plemenite rodovine so obu-

božale in država je kupila z izposojenimi
denarji — njih palače za muzeje, ali pa so
prišli v roke kakemu Angležu, ki pride vsako
leto le na par tednov radovat se te krasote.
Pa tudi nižje sloje tlači revščina in ni menda
nikjer tako hudega beraštva ko v Benedkah.

Benedke so tudi mesto slikarstva. Pozno
se je šele začelo razvijati, a zaradi živih
barv je bilo kmalo na dobrem glasu. Sprva
so slikali beneški umetniki le svete stvari,
Mater Božjo, angelje in svetnike za cerkve.
Ob cerkvenem zaslužku so zrastle in se spo-
polnili. Benedke štejejo več svetovnoznanih
slikarjev za svoje; ti spajajo z izrednimi na-
ravniimi darovi tudi veliko osebno izurjenost.
Najbolj prisrčen se mi je zdel Janez Belini.
Iz njegovih slik, rekel bi, diha pobožnost.
Največji mojster pa je Ticijan. Kar je slikal,
ali verske ali posvetne predmete, vse je po-
godil. A iz verskih sije bolj svečanost ko
pobožnost in v posvetnih se je preveč udal
popačenemu okusu svoje dobe. Zadnjo pot
so hodili tudi njegovi vrstniki; njen konec
pa je bil — propad beneškega slikarstva.
Kako se dandanes trudijo Benedke, da bi
postale zopet središče umetniškega gibanja!
Letos so priredile že tretjo mednarodno umet-
niško razstavo. Čeprav jo je počastil sam
laški kralj, vendar ni bila kaj posebnega. Kako
je razvoženo umetniško polje! Vsak išče

Politični ogled.

Spravna pogajanja med Čehi in Nemci so se začela zadnji ponedeljek na Dunaju. Ministerski predsednik dr. pl. Koerber je pozdravil odposlance, na to pa sta po jeden Čeh in Nemec prebrala izjave svoje stranke. Čeh dr. Engel je rekel, da je to le začetek sprave med narodi, ki se mora izvršiti po vsej Avstriji. Nemec dr. Funke pa je takoj izzival ter izrekel staro neumno zahtevo Nemcev po nemškem državnem jeziku. Ker bodo Nemci pri vsaki priliki izzivali Čeha, zato nihče ne upa, da bi se Čehi in Nemci res pogodili.

Na Dunaju bodo prihodnji mesec dopolnilne volitve v mestni obč. zbor. Bržkone se bodo štiri stranke udeleževale volilnega boja: krščanski socialci, liberalci, nacionalci in socialisti. Liberalci se že sedaj pripravljajo na volitve, kajti njim se še vedno sanja o lepih časih, ko so bili neomejeni gospodarji v mestnem zboru. Krščanski socialci bodo na vsak način imeli hud boj, ako hočejo zmagati.

Županom zlate Prage je izvoljen Staročeh dr. Srb. Ne poroča se, ali je sprejel častno izvolitev. Dosedaj je bil Mladočeh dr. Podlipny župan, ki je bil zaradi svojega čistega značaja in svoje odločnosti v narodnih stvareh pri vseh priljubljen in čislán.

Veliki štrajk v čeških in moravskih premogokopih še vedno ni končan. Bogati delodajalci se nočejo pogajati z delavci, čeprav so zahteve delavcev nizke in upravičene. Le v Moravski Ostravi bo štrajk menda kmalu končan, ker so delodajalci pripravljeni ugoditi vsaj nekaterim delavskim željam.

Tržaškim Slovincem je dalo novo Koerberjevo ministerstvo prvo zausnico. Dosedaj je rekurze proti nepravilni sestavi volilnih zapisnikov reševalo tržaško namestništvo, odslej pa bo o tem odločeval s Koerberjevim dovoljenjem tržaški mestni svet, to je isti svet, ki dosledno prezira vse slovenske zahteve in žali tržaške Slovence o vsaki priliki. Naši poslanci pravijo, da hočejo Koerberja soditi po njegovih dejanjih. Evo tukaj jedno dejanje.

Bolgarski knez Ferdinand je jako častihlepen mož in zato je že dolgo časa njegova najsrčnejša želja — kraljeva krona. Govori se, da se mu ta želja kmalu izpolni, če bo le ruski stric v to dovolil.

Moč Rusije se v Aziji neprenehoma širi, tako da je začelo postajati strah nekatere evropske države. V zadnjem času je

prevzela Rusija poročstvo za državno posojilo perzijske države v znesku 20 milj. rubljev. Za to prijaznost ji je Perzija dovolila, da si sme zidati na perzijskih tleh nekatere železnice in da se smejo ruske čete pomikati skozi perzijsko ozemlje. To je gotovo dovolj.

Vojska v Južni Afriki. V ponedeljek se je raznesla iz Londona po celi Evropi vest, da je angleški general Buller zopet prekoračil Tugelo ter da koraka proti Ladysmithu. Takoj drugi dan pa se je iz Londona zatrjevalo, da vojno ministerstvo ne ve ničesar o prehodu Bullerjevem čez Tugelo. Torej je bržkone cela reč bila zopet samo izmišljena, da se angleško ljudstvo vsaj za par ur navduši za vojsko v Južni Afriki. V angleškem drž. zboru pa opozicija hudo prijemla vlado, ker je tako nepremišljeno začela vojsko.

Književnost.

Uvod v narodno gospodarstvo.

(Po Maurice Blockovi knjigi „Petit manuel d' économie pratique“ uredil Vekoslav Kukovec. V samozaložbi. Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru. Strani 158, mala 8°; se dobi v tiskarni sv. Cirila v Mariboru.)

Tako se glasi naslov lepi knjižici, ki je izšla v slovenski narodni tiskarni v Mariboru kot ponatis iz strokovnega lista »Popotnika.« Priznati moramo, da smo se je iz dvojnega vzroka zelo razveselili: prvič, ker jo je spisal mlad, nadpoln vseučilišni dijak g. Vekoslav Kukovec, ki nam s tem obeta, za premili naš narod še marsikaj lepega in koristnega spisati; drugič pa, ker obdeluje knjižica obsekoristno in važno snov. Narodno gospodarstvo je za nas Slovence neizmerne pomena; ako se gospodarstveno živahno probudimo in postavimo na trdno in neomahljivo stališče, potem nam je zavarovan obstanek v nevarnem in pretežavnem boju s sovražnimi silami.

Le-ta knjižica je spisana v lepem, lahko umljivem in poljudnem slogu; jezik je čist in skoraj povsem nepomanjkljiv; izrazi so krepki, jedrnat in ljudskim nazorom prikladni. O čem pa govori? Tistemu, ki se hoče gospodarstva v širnem pomenu poprijeti, hoče poljudno razložiti najvažnejše in najpotrebnejše pojme. Postavimo razlaga, kaj je: Korist in vrednost, lastnina, kaj se pravi delati? Kaj je denar, cena, kredit, kapital ali glavica, obresti, koalicija in štrajk, kaj je asocijacija, konkurenca in monopol, kaj konzumpcija in kupcija? Taki in enaki izrazi iz narodnogospodarskega polja se razložijo ter z vzgledi

razjasnijo. Po časnikih take izraze vedno in vedno čitamo, a malokdo jih dobro razume; ne ve, kaj pomenijo, radi tega je treba, da o njih dobimo dobre in jasne pojme. To namerava ta dična Kukovčeva knjižica; zato jo bo vsak, ki se z gospodarskimi vprašanji peča, z veseljem in z veliko koristjo čital. Spisana je v priprostitih dvogovorih: učitelj se razgovarja z učenci in s kmetovalci ter jim čedno razlaga narodno gospodarstvo. Tak način opisovanja in pripovedovanja nas živo spominja na najlepšo knjigo, kar jih Slovenci imamo, na »Blažeta in Nežico« od našega nesmrtnega Slomška.

Želeli bi bili pri izdajanju knjige samo to-le: V uvodu ali kjer si bodi v opombah naj bi bil vrli pisatelj povedal, da je izvirnik že l. 1874 izšel, torej v času, ko so imeli gospodarstveni pojmi deloma drug pomen, kakor danes; kajti na nobenem polju se ni v zadnjih 30 letih izvršil tak prevrat, kakor na gospodarstvenem; tudi pri posameznih razlaganjih bi bilo dobro opozoriti na današnje nazore.

Sicer pa — g. Kukovec zasluži vse priznanje in njegovo prvo večje delo v blagor slovenskega ljudstva, le-ta knjižica, se vsem gospodarjem najtoplejše priporoča. Dr. A.

Dopisi.

Iz Majšperga. V nedeljo dne 28. jan. imelo je naše kmetijsko bralno društvo svoje zborovanje. Udeležilo se je istega precejšnje število naših kmetov. Predsednik č. g. Jakob Marinič otvoril zborovanje s prav umestnim govorom. Govoril je o važnosti bralnih društev v sedanjem času, kako se naj kmetje istega poslužujejo ter je pričujoče prav gorko spominjal, naj v prav obilnem številu pristopijo k temu za vsakega kmeta velevažnemu društvu, na kar je tudi zopet pristopilo lepo število novih udov. Po končanem govoru g. predsednika prevzel je besedo tukajšni kaplan č. g. Vogrinec Janez. V jako zanimivih besedah razvil je kmetom važnost združenja in podpiranja med kmetovalci ter je razložil imenitnost zadrug in veliko potrebo taistih v sedanjih slabih okoliščinah.

Nato je sledil govor podpredsednika gsp. Janeza Žunkoviča, šolskega voditelja v Naprah. Ta je na jedni strani hvalil za dobre stvari in napredek v gospodarstvu se bri-gajoče kmetovalce, na drugi strani pa je z resnimi in krepkimi besedami grajal zasp-anost in brezbriznost onih kmetov, kateri še sam sebi nočejo pomagati, ter roke križem držeč čakajo na oni zlati čas, kedar jim bodo pečeni ptiči v usta prileteli. Mesto, da lepe

dati zopet višave! Tukaj torej raste glasovita padovanske kapljica, tukaj je tudi doma moj prvi laški učitelj: Giambetista Bonin. Njegovo priporočilo je bilo res kaj vredno. Ljubez-nivosti kardinalove in lepote Benedk ne bom pozabil žive dni.

(Dalje prih.)

Smešničar.

Lov na volke. — A: Lov na volke utegne biti za lovce posebno veselje? — B: Res! Vendar tudi nevaren je včasih; zakaj volki so prav strašne zveri. — A: O tem ne dvojim; pa lovci se vendar podpirajo med seboj? — B: Ne vselej. Glejte, jaz sem šel pred nekaj leti na Poljskem na volkove. Bilo nas je kakih deset lovcev. Kar se volk iz gozda naravnost v me zakadi. Vsi lovci zbeže — moja puška se sproži — in po meni bi bilo, če bi me ne bil rešil moj zvesti pes. Ta namreč zgrabi volka, in začneta se grizti, da je groza. — A: Pa kateri je bil močnejši, pes ali volk? — B: Da — tega ne morem določiti; zakaj grizla in borila sta se, dokler nista drug drugega popolnoma požrla in ni ostalo nič — razven njiju repov.

svojo stezo, da bi prišel do slave. Posebno je to značilno za slikarje. Z velikim zanimanjem sem opazoval s te strani njih dela na razstavi. Ta kar v luskinah maže barvo na platno in slika bolj z držalom nego s čopičem, a njegova podoba — pogled na švicarske ledene vrhe in snežnike — je od daleč krasna; oni zopet nam pričara pred oči ples ponočnih vil v luninem svitu, vse v modri barvi in sanjavih obrisih, nerazločno od blizu in čudno od daleč. Ta se veseli nagote in pohotnosti, oni išče zabave s slikanjem perutnine in ptičev, drugi psov, drugi zopet sadja in butelk in vsega, kar spravijo kuharice na mizo. Kolikor pa sem videl verskih predmetov, te bi bil lahko prešel vse na prste obeh rok, in izmed teh menda nobeden ni bil za v cerkev, če izvzameš k večjemu eno »sladko« podobo Matere Božje. Tako daleč je torej prišla umetnost. Ker nima pravca, ker ne pripoznava npravnih načel, je zdvojena sama s seboj. In tudi gledavca se polasté taki čuti in nekako sam seboj nezadovoljen zapusti razstavine dvorane, v katerih je toliko umetniškega truda, toliko dela, toliko upov, a tako malo pripoznanja in še manj pravega uspeha.

Kako dušno veselje pa je opazovati dela starih mojstrov! Ako prideš v Benedke, nikar ne zamudi si ogledati akademije! Neprecen-

ljivi umetniški zakladi, ki so tam nakopičeni, so res večinoma naropani iz cerkev in odpravljenih samostanov, a vpricho njih pozabi človek, da je v dvorani in ne v cerkvi, ker se jim vidi na prvi pogled, da so slikani za oltar, da je njih namen povzdigniti revnega človeka in ga približati Bogu. Tu je cela zgodovina beneškega slikarstva. Začneš z okretnimi starimi mojstri, z njih spretnejšimi učenci greš naprej, s Ticijanom se v duhu povzdigneš, da gledaš njegovo Marijino vnebovzetje, pozneje z žalostjo vidiš posvetni duh siliti v svete podobe. Pavel iz Verone predstavlja na pr. obed Kristusov v farizejski hiši. Gostje, ki sedijo okoli mize so — benečanski mogotci. Na levi delijo strežniki zlato in srebrno posodo z jedili in točijo rujno kapljico. Vino in jedi gredo potem z leve na desno iz roke v roko. Tako spaja in veže ves prizor — misel na telesno ugodnost! Kje je tukaj ona gostija, katero je opisal evangelist? Tako nam je umevno, da nima obstanka umetnost, kateri manjka idej.

Težko sem se ločil iz Benedk. Oziral sem se nazaj, ko je vlak ropotal čez most, ki veže mesto in kopnino in sloni na 222 kamnitih lokih. Teh misli se nisem niti znebil, ko smo dirjali po dolgočasni ravnini, katera nas je spremljala noter do padovanskih gričev. Kako je prijetno za oko zagle-